

DE-107

December-2021

B.Sc., Sem.-III

**201 : Mathematics
(Advanced Calculus-1)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

- સૂચના : (1) પ્રશ્ન નંબર 1 થી 8 પૈકી કોઈપણ ત્રણના જવાબ આપો.
 (2) પ્રશ્ન નંબર 9 ફરજિયાત છે.
 (3) પ્રશ્નપત્રમાં આપેલ પ્રશ્ન નંબર મુજબ જ ઉત્તરવહીમાં નંબર લખવા.
 (4) જમણી બાજુના આંકડાઓ કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

1. (a) જો વિધેય $\phi(x)$ એ a બિંદુ એ સતત હોય અને $\lim_{(x,y) \rightarrow (a,b)} f(x, y) = l$ હોય, તો સાબિત કરો કે $\lim_{x \rightarrow a} f(x, \phi(x))$ અસ્તિત્વ ધરાવે છે અને તે l ની બરાબર છે. 7
- (b) સાબિત કરો કે $\lim_{(x,y) \rightarrow (0,0)} x \cdot y \frac{x^2 - y^2}{x^2 + y^2} = 0$ 7
2. (a) બહુચર વિધેયો માટે સતત વિધેય વ્યાખ્યાયિત કરો તથા વિધેય $f(x,y) = \begin{cases} \frac{x^2 - y^2}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$ માટે બિંદુ $(0, 0)$ એ સાતત્યતાની ચર્ચા કરો. 7
- (b) ક્રમિક લક્ષ વ્યાખ્યાયિત કરો તથા વિધેય $f(x, y) = \frac{xy}{x^2 + y^2}$ માટે બિંદુ $(0, 0)$ એ ક્રમિક લક્ષ મેળવો અને વિધેય $f(x, y)$ માટે બિંદુ $(0, 0)$ આગળ લક્ષની ચર્ચા કરો. 7
3. (a) દ્વિચલ વિધેય માટે વિકલન વ્યાખ્યાયિત કરો તથા વિધેય $f(x, y) = \sqrt{|xy|}$ માટે એ બિંદુ $(0, 0)$ આગળ વિકલનીય છે કે કેમ તે ચકાસો. 7
- (b) વિધેય $f(x, y) = \frac{2x - y}{x + y}$ માટે $f_{xy} = f_{yx}$ ની ચકાસણી કરો. 7
4. (a) ચંગાનું પ્રમેય લખો અને સાબિત કરો. 7
- (b) જો $u = x + y + z$, $v = x^2 + y^2 + z^2$, $w = x^3 + y^3 + z^3 - 3xyz$ હોય, તો $\frac{\partial(u,v,w)}{\partial(x,y,z)}$ શોધો. 7

5. (a) સમપરિમાણીય વિધેય માટે ઓઈલરનું પ્રમેય લખો અને સાબિત કરો. 7
 (b) વિધેય $f(x, y) = x^3 + y^3 - 3axy$ માટેના સ્થિર મૂલ્યો મેળવો. 7

6. (a) સાબિત કરો કે વિવૃત ગણ $E \subset \mathbb{R}^2$ ઉપર વ્યાખ્યાયિત અને વિકલનીય વાસ્તવિક વિધેય f ને $(a, b) \in E$ બિંદુએ સ્થિર મૂલ્યો હોવા માટેની જરૂરી શરતો $f_x(a, b) = 0$ અને $f_y(a, b) = 0$ છે. 7

- (b) સમપરિમાણીય વિધેય વ્યાખ્યાયિત કરો અને વિધેય $u = \sin^{-1} \frac{x^2 + y^2}{x + y}$, $x + y \neq 0$ માટે સાબિત કરો કે

$$x \frac{\partial u}{\partial x} + y \frac{\partial u}{\partial y} = \tan u \text{ તથા}$$

$$x^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + 2xy \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + y^2 \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} \text{ મેળવો.} \quad 7$$

7. (a) બે ચલોનાં વિધેય માટે ટેઈલરનું પ્રમેય લખો અને સાબિત કરો. 7

- (b) વક્ર $x^3 + y^3 - 3axy = 0$ માટે જો અસ્તિત્વ ધરાવતું હોય, તો દ્વિક બિંદુ શોધો તથા મેળવેલ દ્વિક બિંદુનો પ્રકાર નક્કી કરો. 7

8. (a) વક્ર $y = f(x)$ માટે વક્રતા ત્રિજ્યા માટેનું સૂત્ર મેળવો. 7

- (b) વિધેય $f(x, y) = \sin x \sin y$ નું x અને y ની ધાતમાં વિસ્તરણ કરો. 7

9. ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે ચાર) 8

(1) $\lim_{(x,y) \rightarrow (0,0)} \frac{x-y}{x+y}$ નું અસ્તિત્વ ચકાસો.

(2) વિધેય $f(x, y) = xy + 1$ ની $(1, 2)$ બિંદુએ સાતત્યતા ચર્ચો.

(3) જો $u = x^y$ હોય, તો $\frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y}$ મેળવો.

(4) સ્વરિત વિધેય વ્યાખ્યાયિત કરો તથા વિધેય $f(x, y) = x^2 y^3$ સ્વરિત વિધેય છે કે કેમ ચકાસો.

(5) વિધેય $f(x, y) = \frac{x^2 - y^2}{x^2 + y^2}$, $(x, y) \neq (0, 0)$ માટે $x \frac{\partial f}{\partial x} + y \frac{\partial f}{\partial y}$ મેળવો.

(6) પરવલય $y = x^2$ ની વક્રતા ત્રિજ્યા શોધો.

DE-107

December-2021

B.Sc., Sem.-III

**201 : Mathematics
(Advanced Calculus-1)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

- Instructions :** (1) Answer any **three** questions from Ques. 1 to 8.
 (2) Question No. 9 Compulsory.
 (3) Write question no. in Answer-sheet as mentioned in question paper.
 (4) Right side figures indicate total marks.
1. (a) If the function $\phi(x)$ is continuous at a point a and $\lim_{(x,y) \rightarrow (a,b)} f(x, y) = l$ exists and is equal to $l \in R$, then prove that $\lim_{x \rightarrow a} f(x, \phi(x))$ exists and is equal to l . 7
- (b) Show that $\lim_{(x,y) \rightarrow (0,0)} x \cdot y \frac{x^2 - y^2}{x^2 + y^2} = 0$ 7
2. (a) Define Continuity of a function of several variables and discuss the continuity of function $f(x,y) = \begin{cases} \frac{x^2 - y^2}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$ at $(0, 0)$. 7
- (b) Define iterated limits and find iterated limits of function $f(x, y) = \frac{xy}{x^2 + y^2}$ at $(0, 0)$ and discuss limit of $f(x, y)$ at the point $(0, 0)$. 7
3. (a) Define Differentiability of a function of two variables and examine differentiability of a function $f(x, y) = \sqrt{|xy|}$ at $(0, 0)$. 7
- (b) Verify that $f_{xy} = f_{yx}$ for the function $f(x, y) = \frac{2x - y}{x + y}$. 7
4. (a) State and prove Young's theorem. 7
- (b) If $u = x + y + z$, $v = x^2 + y^2 + z^2$, $w = x^3 + y^3 + z^3 - 3xyz$, then find $\frac{\partial(u,v,w)}{\partial(x,y,z)}$. 7

5. (a) State and prove Euler's theorem for homogenous function. 7
- (b) Find the extreme values of the function $f(x, y) = x^3 + y^3 - 3axy$. 7
6. (a) Prove that the necessary conditions that a real valued function f , defined on an open domain $E \subset \mathbb{R}^2$ and is differentiable at point $(a, b) \in E$ has an extreme value at (a, b) are $f'_x(a, b) = 0$ & $f'_y(a, b) = 0$. 7
- (b) Define Homogenous function and for function $u = \sin^{-1} \frac{x^2 + y^2}{x + y}$, $x + y \neq 0$.
- Prove that $x \frac{\partial u}{\partial x} + y \frac{\partial u}{\partial y} = \tan u$ and
- Find $x^2 \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + 2xy \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} + y^2 \frac{\partial^2 u}{\partial y^2}$. 7
7. (a) State and prove Taylor's theorem for function of two variables. 7
- (b) If exist find the double point of the curve $x^3 + y^3 - 3axy = 0$ and discuss the nature of the double point. 7
8. (a) Derive the formula to find the radius of curvature of a curve $y = f(x)$. 7
- (b) Expand $f(x, y) = \sin x \sin y$ in the powers of x, y . 7
9. Give answer in brief : (any **four**) 8
- (1) Check whether $\lim_{(x,y) \rightarrow (0,0)} \frac{x-y}{x+y}$ exist.
- (2) Discuss the continuity for the function $f(x, y) = xy + 1$ at point $(1, 2)$.
- (3) If $u = x^y$, then find $\frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y}$.
- (4) Define Harmonic function and check whether the function $f(x, y) = x^2 y^3$ is harmonic.
- (5) If $f(x, y) = \frac{x^2 - y^2}{x^2 + y^2}$, $(x, y) \neq (0, 0)$, then find $x \frac{\partial f}{\partial x} + y \frac{\partial f}{\partial y}$.
- (6) Find the radius of curvature of parabola $y = x^2$.
-